

M. A. M. RENES-BOLDINGH

OMPOE

DE koorts woedt weer in de ziekenzaal van 't jongens-internaat; de plagen de, pijnlijke koorts, die de jaarlijksche griepperiode met zich meebrengt.

Zes witte bedden zijn reeds bezet. Zes vermagerende jongensgezichten in verschillende nuances van bruin, teekenen zich scherp af tegen 't smalle, witte hoofdkussen. Zes verwarde, zwarte haardossen zijn nat van 't zweet en zes paar bruine oogen kijken zoo slap en weemoedig hun kleingeworden wereld in alsof de booze koorts voorgoed alle levenslust verdreven heeft.

Ze staan nog zoo heel dicht bij 't primitieve, onze Batakjongens, ondanks alle groote allures van voortgezette studie, van schillerkraag en lakschoenen, van tennisracket en wat er bij behoort, waarmee de snelle stortvloed van beschaving de hoogere standen overrompeld heeft.

Als ze ziek zijn, en al 't vreembekorende voor een tijdlang veilig weggeborgen is achter beschermende kastdeuren, dan komt 't opeens te voorschijn, wat ze in werkelijkheid altijd nog zijn gebleven: kinderen van een verdwaald volk, waarvan de oeroude, donkere tragiek met iederen levensvezel is samengegroeid. Iedere vorm van tegenslag en ziek zijn wordt tot iets geweldigs, tot een nederligging onder de dreiging van onbekende, vijandige machten: de geestenvrees der animistische ouden, vervaagd en verijld door beter gelooven en beter weten, maar onuitroeibaar nochtans. Want ze wéten wel van betere dingen, onze jongens. De meesten zijn afkomstig uit trouwe, gevestigde Christen-

gezinnen, waarin bewust met het oude gebroken is. Alleen werd dat oude in al zijn wanstaltigheid gedragen door zulk een geweldige realiteit, dat 't alleen reeds daardoor niet uit te roeien is. En 't kan ook zijn, dat het slechts wacht op Gods Geest, die het heilige wil tot den dienst in het Koninkrijk . . .

Om zes uur, wanneer de luide bel, die de gezonden tot den avonddich roept, heeft uitgeklonken, komt de nieuwe patient binnen. Jong kereltje nog; 14 jaar, 15 misschien. Slechts enkele weken geleden is hij gekomen uit zijn bamboe-omschutte bergdorpje naar 't woelige internaatsleven, en nu hangt zijn hoofd slap-zwaar van pijnlijkheid en op zijn bruine gezicht staat nog de walging te lezen, die reeds 't eerste hapje rijst hem gaf, straks, bij 't avondeten.

Hij kiest zijn bed bij 't raam, zoo ver mogelijk van de anderen. 't Slaaptoilet wordt overhaast, in suffe werktuigelijkheid gemaakt en dan duikt hij zwiiggend weg onder de bontgestrepte deken, zuchtend als een zwerver in een pas gevonden schuilplaats.

Al te spoedig gaat de korte tropenschemering over in avonddonker. De zon brengt haar loop niet glorieus ten einde, maar verbergt zich achter veelvoudig opgestapelde regenwolken, die als een zware last de verre bergen dreigen te verpletteren.

Daarginds flitst zonder ophouden de bliksem, en de donder rolt onheilspellend nader, versterkt en weerkaatst tusschen tallooze bergwanden. De gescheurde pisangbladeren voor 't venster klapperen verschrikt in den opstekenden

avondwind en 't nauw**≠**bewegende water**≠**stroompje, dat op aarzelende voetjes langs de internaatsgebouwen sluipt, begint plotseling haastig en fel te stroomen met steeds aanzwellend geluid. In 't gebergte moet 't al regenen — band**≠**jiren misschien — — —

Om half tien, als ook de gezonde jongens na een langen dagtaak ter ruste zijn gegaan, komt de dienstdoende leeraar nog een laatsten rondgang maken door de ziekenzaal. Hij neemt een temperatuur op, informeert naar mogelijke pijn in keel of borst, en deelt oebat uit: kinine of aspirin, beide met bijna fanatieke gretigheid geslikt.

„Geen pijn? Alleen in armen en beenen? Ja jongen, dat hoort nu eens maal bij de griep. Daar hoef je je niet zoo bezorgd over te maken. Maar je zult nu wel goed slapen op je aspirin en morgen is de pijn grotendeels verdwenen. Let maar eens op.”

Bij het laatste bed, bij Hoemala, blijft hij wat langer staan, wentelt hem half uit de krampachtigsamengekleemde deken.

„En ventje? hoe gaat 't met jou? Je bent vandaag pas gaan liggen hè? Hoe voel je je nu?”

„Erg ziek meneer.”

„Zoo?” — en daarna, turend onder 't lamplicht naar 't fijne kwikdraadje, dat inmiddels zijn stijging volbracht heeft: „37, 38, 38,5 . . . veel koorts heb je toch niet. Wat doet er pijn? Armen, beenen, hoofd?”

„Ja.”

„En anders geen pijn? geen steken? geen benauwdheid?”

„Neen.” 't Is meer een zuchtend gesteun, dan verstaanbare taal, en 't steunen is vermengd met teruggedrongen tranen van zelfbeklag.

„Wil je nog wat hebben, Hoemala? Heb je geen dorst?”

Een verwijtend hoofdschudden met de onuitgesproken smeeking: „Laat me met rust; laat me toch weer wegkruipen nu; laat me onderduiken in deze ellende van ziek zijn.”

Doodongelukkig, weerstandsloos, levensmoe. De leeraar sluit even z'n oogen in een vergeefsche poging tot aanvoelen van zulk een zielsgesteldheid; dan schudt hij zijn hoofd in niet**≠**begrijpen.

„Slaap dan maar lekker vannacht, mijn jongen. Dat zal je wel lukken denk ik.”

En tot allen: „We bidden nog samen jongens!”

Heilige stilte, en een moede, gedragen stem, die in grooten eerbied het „Onze Vader” vóórbid, zwaar betoonend iedere gedachte, totdat 't wondere gebed de gansche ruimte schijnt te vullen.

Daarna: „Welterusten jongens.” „Welterusten meneer.”

En, de hand reeds op den schakelaar bij de deuropening:

„Licht uit? of liever nog een poosje aan laten?”

„Liever uit, meneer.”

Nu daalt 't snelle duister over de bedden. Nu komt ook spoedig de slaap met zijn donkere ontfermingen en verstilt alles, wat nog woelt en siddert en pijn aan de jonge lichamen.

En door den zwaren slaap bewegen zich de droomen, als wondere snelle vogels in veelkleurig, wisselend gewaad. Heen en weer schieten ze en brengen belevenissen met zich mee van lang geweten en ongeweten dingen. De tijden vallen weg en de afstanden zijn verdwenen — of zijn ze er nooit wezenlijk geweest? — en 't lijkt, alsof de zintuigen van hooren, zien en aanvoelen reeds met eeuwigheidsvermogen zijn aangedaan.

De oude Bataks spraken van den tondi des menschen, van den inwonenden levensgeest, die de lichaams**≠**woning in den slaap verliet, om vreemde gebieden te doorreizen, die onbereikbaar voor hem bleven, zoolang hij aan 't lichaam gebonden was. Soms vertelde de tondi den slaper van zijn avonturen — dan had deze een duidelijken droom. Soms, in vreemde nukkigheid,

deed hij 't ook niet. Soms vergat de tondi terug te keeren, geboeid door iets, dat hij op zijn weg ontmoette, of vastgehouden door booze machten. Dan zei men, dat de slaper dood was, en ging men de leege behuizing begraven.

— Voor Hoemala, weggedoken in 't veilige hol van zijn deken, begint een lange, moeizame reis.

Vóórdat hij insliep, heeft hij nog éénmaal, door 't onbekteede venster, de wereld zien oplichten in een langdralende, blauwe bliksemschittering, die van den nacht een vreemd-schoonen dag maakte: een paar stille, geduldige pisangboomen met armelijk gehavend blad, een koninklijke palm, zeer hoog dragend zijn bladerkroon, een wit woonhuis, oplichtend in de verte.

Daarachter, meer vermoed dan gezien, het breede Silindoeng-dal, dáárachter de bergrand, hoekig en zwart, en dreigend van massiefheid. Ginds, in die bergwereld, moet zijn dorpje liggen; maar waar? meer naar links? meer naar rechts? Zijn moede gedachten, aan den rand van bedwelming, zoeken traag, onzeker, machteloos reeds. Ze vervagen en verflauwen, waken schichtig op en zoeken weer, tot eindelijk de vaste slaap komt en, met den slaap, de bevrijding.

— Door den bergrand breekt de weg, waarop Hoemala voortloopen moet. Nooit heeft hij geweten, dat die weg zoo tergend veel bochten maakt en dat de breukranden der bergen er zoo droefgeestig uitzien in hun grauwe naaktheid.

Aan de rechterzijde, in oneindige diepte, bruist de stroom, de geweldige, die over rotsen heenspringt met eeuwige kracht, om daarna als een wit stuivende watermassa weg te duiken in lagere bedding.

Hoemala waagt vanaf den wegrand een schuwen blik in den afgrond, maar hij deinst onmiddellijk verschrikt terug voor de voelbare dreiging, die grimmig als een dier in de diepte huist. Honderd-

maal is hij aan dezen weg, met alles, wat er bij behoort, voorbijgegaan als aan een ouden bekende, zonder eenige verontrustende gedachte, maar nu voelt hij duidelijk dat er ergens een vijand broedt. 't Beste zal zijn, om den pas wat te versnellen. Ja, natuurlijk moet hij sneller gaan; er wenkt hem immers ook iets zeer vreugdigs. Wat 't is, weet hij niet precies; 't is naamloos en gestalteloos, doch de stralen, die 't uitzendt, zijn zoo sterk, dat ze hem door dit duister heen, nog bereiken kunnen.

Bij 't begin van de reis heeft hij 't reeds geweten en gevoeld, dat er iets was, dat hem lokte. Nu herinnert hij 't zich weer met grooter verlangen en duidelijkheid. Een korte poos snelt hij voort in luchtige droomvaart, doch dan wordt zijn lichaam zonder oorzaak zwaarder en zwaarder. Zijn beenen zijn nameloos moe. Ai, ze doen pijn van vermoeidheid. 't Worden eigenzinnige dingen, die niet meer gehoorzamen willen. Nu blijven ze staan en meteen wordt ook de dreiging weer zwaarder. De bergstroom buldert verwenschingen en de grauwe breukranden kijken spottend omlaag.

Het geritsel van 't hooge, verwilderde varenkruid klinkt onaangenaam, alsof slangen er in schuifelden en het loslaten en storten van een kluitje leem wordt tot een verschrikking. Hoemala voelt de ongemeten eeuwigheid van afgrijzen die hem omgeeft — hij sluit zijn oogen, omdat hij vergaan moet. Maar even plotseling als ze over hem gekomen is, is hij ook weer ontrukt aan zijn machteloosheid. Hij kan weer loopen, hij kan wegvlugten langs den steilen hellenden weg. Hij ontkomt! Zeker, hij ontkomt!

Daarginds, een vee-padje slaat links af, daarginds, hoog tegen de berghelling, ligt zijn hoeta, zijn oude dorpje. Hoog rijst de steenwal op om 't kleine groepje familiehuizen, en boven op den wal steken meters-hooge doornbamboes hun afwerende wapenen op. In de

hoeta is men nooit alleen; alle woonhuizen zijn daar overvol van menschen en kinderen en onder den houten vloer der woning in den hoogen onderbouw van paalwerk, schuren nog de machtige karbouwen hun gebogen horens en knorren de logge zwijnenmoeders om hun rolronde kleintjes bijeen te houden rond haar zogdragend lijf. — Vader, moeder, broertjes, zusjes, grootmoeder, allen zijn daar, en hun werken en spreken, hun zwijgen en slapen zelfs, nemen het onbegrepen, de dreiging, de onveiligheid weg.

Nu de jongen zijn dorpje zoo nabij weet, snelt hij voort langs 't leemige bergpad. Hij kan nu ook voortsnelen; veel vlugger, dan hij ooit gemeend heeft, dat een jongen loopen kan. Vederlicht springt hij voorwaarts. Ergens rommelt de donder, zwaar en aanhoudend, maar dat benauwt hem nu niet. Daarginds ligt zijn hoeta. In 't opflitsende licht staan zwart de bamboeveeren. De omtrekken van een woonhuis, de gebogen punten van 't oude prauwdak, schemeren er tusschen.

Maar plots is er voor zijn voeten een verraderlijke plek; 't pad verliest er zich in. Water sijpelt uit den weeken bodem; 't wordt tot een plas, 't groeit uit tot een diepe bedding, waarin niemand zich wagen mag. „'t Heeft hier gebandjird” denkt Hoemala, maar meteen weet hij ook, dat 't geen gewone waterplas is; 't is er één met een bedoeling, een met een boozen wil. De jongen voelt 't duidelijk, en tegelijkertijd aanvaardt hij 't als iets vanzelfsprekends dat hij er doorheen moet. Want een terug is er niet en er is ook geen uitwijken terzijde. Niemand zegt 't hem, niemand gebiedt hem iets; de jongen weet 't, zooals hij zoovele dingen weet op deze wonderlijke tocht. 't Water stijgt tot aan zijn knieën; even later tot zijn middel, doch met breede armzwaaien weet hij zich nog voorwaarts te werken. Hij moet immers volhouden. Want daarginds ligt de

hoeta, de veiligheid, de vreugde. De verlossing van alles, wat benauwt en dreigt.

Maar eindelijk kan hij niet meer. Zijn krachten verslappen snel in 't overmachtige, immer nog wassende water. Nu reikt 't hem reeds tot de oksels, en hooger stijgt 't nog. Hier kan niemand doorheen komen. Hier kan niemand zichzelf uitwerken. Nu moet Hoemala roepen, schreeuwen, een gat slaan in de tastbare stilte; een noodkreet uitzenden, dwars door de belegering van boosheid heen.

De jongen schreeuwt voor zijn leven. Zijn stem wordt vreemd en klankloos van overmatige inspanning. Of komt 't, doordat 't water zoo onuitsprekelijk benauwt? 't Drukt verlamdend tegen borst en rug; 't klimt omhoog tegen de keel en vermoordt 't geluid, nog voordat 't de ruimte betreden heeft.

Na een oogenblik wachten zendt hij een tweede noodkreet uit. Luider nog, maar ook meer misvormd dan de eerste. Ze moeten 't hooren, daarginds in de hoeta, al die slapers in vaders huis. Ze moeten 't weten, hoe hun Hoemala hier door den boozen dood bedreigd wordt. —

En in de stilte, die volgt, komt ze plotseling te voorschijn uit de smalle opening in den bamboewal. Een oud, verweerd en verwaarloosd Batak-grootmoedertje, in haastig omgeslagen sarongrok, het donkere baadje loshangend nog om 't verwelkte, bruine lichaam.

De slordige, grijze haren pieken rond 't oude gezichtje, ternauwernood bijeen gehouden in dunnen wrong.

„Ompoe!” „Grootmoeder!” fluistert Hoemala in een soort van verrukking over de gewisheid van komende redding. Ompoe heeft dus 't noodgeschrei vernomen. Natuurlijk heeft Ompoe gehoord. Ompoe komt, en met Ompoe de redding.

Hoemala ziet haar snel, doelbewust naderen; haar magere armen gesticu-leeren druk onder 't snelle loopen, en haar mond, misvormd en ontsierd door onophoudelijk sirihkauwen, mummelt

opgewonden woorden. Maar haar koolzwarze oogen staan zoo helder en klaar, alsof de verwording daar nimmer macht over zal kunnen krijgen. En die oogen zoeken den jongen, Hoemala, haar jongen, haar eerstgeboren kleinzoon, de hoop en de voldoening van haar voorbijsnellend leven.

Nu hebben ze den jongen gevonden. Door nood en duisternis heen hebben ze gevonden. De jongen voelt de aanraking van hun sterke blik en hij zucht diep, in namelooze gerustheid. Nu is de reis eigenlijk al volbracht. Nu wordt alles goed, Ompoe komt; Ompoe komt helpen. Alle dreiging is reeds weg, alle doodsnoed is vedwenen.

„Ompoe! Ompoe!”

Ongelooflijk vast slaapt Hoemala, den ganschen, rumoerigen nacht. Vele uren lang is het onweder laag blijven hangen tusschen de bergmuren, en heeft 't dal verontrust met telkens weer losbarstende hevigheid.

Meermalen is de bliksem tot vóór Hoemala's bed geflitst en de donder heeft gerold van berg tot berg, heele serie's van echo's achter zich aansleepend.

De andere bedden kraken onder 't onrustig, weerstrevend woelen der patienten; electrisch licht knipt aan en weer uit; er wordt gesproken en geklaagd, maar de jongen slaapt door alles heen, onveranderlijk weggedoken in zijn deken, tot een vormlooze massa.

En als hij den volgenden morgen wakker wordt — de zon staat juist even boven de verre bronzen bergen en de wereld glinstert van nieuwe levensvreugde — dan zit voor zijn bed, gehurkt wachtend op den houten vloer, een oude, verweerde gestalte, die met stralende oogen den jongen beziet. Het donkerblauwe baadje hangt half open,

het gore haar piekt in alle richtingen, de vormlooze mond verwerkt ook nu noch een denkbeeldige sirihpruim.

Hoemala wéét. Hij weet onmiddellijk.

„Tábé Ompoe; ben je toch gekomen?”

„Tábé, mijn jongen; den heelen nacht heb ik geloopt, want ik hoorde je roepen, ginds in de hoeta. Toen wist ik, dat je me noodig had.”

„'t Is goed, dat je gekomen bent, Ompoe, want ik was bijna dood.”

„Olò, mijn jongen, ik wist 't.”

Ompoe glanst van voldoening en begint nu langzaam, met plechtig beweeg, den rietgevlachten draagzak uit te pakken, dien ze den ganschen nacht op haar oude hoofd met zich meegevoerd heeft.

Op den grond voor het bed legt ze alles neer, alsof ze een verkoopplaatsje op de wekelijksche passer aan 't inrichten is: goudgele pisang en sapige papaja, een paar groote ganzen-eieren en klonten bruine suikersiroop; alles heerlijkheden uit de hoeta, door Ompoe voor haar jongen meegebracht. Voor haar jongen, die aan den uitersten rand van het leven verwijld heeft.

Als de leeraar van den nieuwen dag om half zeven zijn taak bij de zieken beginnen wil, vindt hij de patienten gehurkt op den grond, op 't open plaatsje voor Hoemala's bed. Met hun moltondeken als een schuttendeschouderdoek omgeslagen, zitten ze temidden van weggeworpen vruchtenschillen. Er is niemand meer ziek, er is niemand meer levensmoe, er heeft niemand meer Europeesche deftigheidsneigingen. Een onverstaanbaar Bataksch verwekt groote vroolijkheid, en in 't midden troont, grauw, verweerd en verregend, maar in lichtende heerlijkheid, de oude Ompoe. Ompoe, die gehoord heeft en gekomen is, door nacht en noodweer heen.